

DRONDA, Javier. *Con Cristo o contra Cristo. Religión y movilización antirrepublicana en Navarra (1931-1936).* Tafalla: Editorial Txalaparta, 2013. 421 pàgs. [17 x 24].

El procés de secularització que minvava el poder de l'Església i que va començar al segle XIX a Europa amb la progressiva descomposició de l'antic règim, va comportar l'aparició dins del nou escenari polític d'un dels conflictes que marcaran el món contemporani, especialment en el cas d'Espanya. La confrontació entre clericals (oposats a la pèrdua d'influència de la qüestió religiosa en la vida pública) i anticlericals (defensors de la secularització) va tenir el seu període més àlgid de tensió als anys de la Segona República, on veiem com les identitats i les cultures polítiques es tradueixen en mobilització social.

Per a l'autor, Javier Dronda, es fa necessari diferenciar entre "anticlerical" i "antireligiós". D'acord amb això, règim republicà no pot ser considerat com antireligiós, sinó com anticlerical: "*Durante el primer bienio y la etapa del Frente Popular, el Estado no puso en cuestión la práctica religiosa sino la influencia social de la institución eclesiástica*".

Però l'autor creu que ha arribat l'hora d'anar més enllà de les reflexions generals sobre el tema i s'enfonsa en un estudi regional per conèixer, per una banda, l'impacte del laïcisme republicà en un territori concret, i per l'altra, la reacció catòlica a la pèrdua de pes polític dins la societat. A més ho fa a un lloc com Navarra, on trobem un clericalisme políticament i socialment hegemònic, tal i com posa de manifest la contundent victòria a les eleccions de 1933 o la mobilització en recolzament del cop d'estat militar de juliol de 1936. Són precisament les bases d'aquest clericalisme hegemònic les que l'autor tracta d'analitzar amb el seu estudi, per comprendre la influència de l'església catòlica a Navarra, identificada amb les opcions polítiques més conservadores, entre els sectors populars. O dit amb d'altres paraules, "*qué resortes articulaban un apoyo popular a un movimiento tan conservador como el carlista*". Per fer-ho cal estudiar el teixit social de l'església, però també el paper de les festes religioses i les devocions catòliques a l'hora de configurar la identitat col·lectiva. Això és justament el que ens ofereix aquest treball, que ha recopilat una àmplia documentació sobre el clergat i la seva visió de la societat procedent dels arxius diocesans de Pamplona i Tarazona, a més de consultar el Registre d'Associacions del Govern Civil conservat a l'Arxiu General de Navarra i l'Arxiu d'Acció Catòlica.

IHE
(Secretaria de la Revista)

Traducción de la reseña anterior:

El proceso de secularización que menguaba el poder de la Iglesia y que empezó en el siglo XIX en Europa con la progresiva descomposición del antiguo régimen, comportó la aparición dentro del nuevo escenario político de uno de los conflictos que marcarán el mundo contemporáneo, especialmente en el caso de España. La confrontación entre clericales (opuestos a la pérdida de influencia de la cuestión religiosa en la vida pública) y anticlericales (defensores de la secularización) tuvo su periodo más álgido de tensión en los años de la Segunda República, donde vemos como las identidades y las culturas políticas se traducen en movilización social.

Para el autor, Javier Drona, se hace necesario diferenciar entre “anticlerical” y “antirreligioso”. De acuerdo con esto, régimen republicano no puede ser considerado como antirreligioso, sino como anticlerical: *“Durante el primer bienio y la etapa del Frente Popular, el Estado no puso en cuestión la práctica religiosa sino la influencia social de la institución eclesiástica”*.

Pero el autor cree que ha llegado la hora de ir más allá de las reflexiones generales sobre el tema y se adentra en uno estudio regional para conocer, por un lado, el impacto del laicismo republicano en un territorio concreto, y por otro, la reacción católica a la pérdida de peso político dentro de la sociedad. Además lo hace en un lugar como Navarra, donde encontramos un clericalismo política y socialmente hegemónico, tal y cómo pone de manifiesto la contundente victoria en las elecciones de 1933 o la movilización de apoyo al golpe de estado militar de julio de 1936. Son precisamente las bases de este clericalismo hegemónico las que el autor trata de analizar con su estudio, para comprender la influencia de la iglesia católica en Navarra, identificada con las opciones políticas más conservadoras, entre los sectores populares. O dicho con otras palabras, *“qué resortes articulaban un apoyo popular a un movimiento tan conservador como el carlista”*. Para hacerlo hay que estudiar el tejido social de la iglesia, pero también el papel de las fiestas religiosas y las devociones católicas a la hora de configurar la identidad colectiva. Esto es justamente lo que nos ofrece este trabajo, que ha recopilado una amplia documentación sobre el clero y su visión de la sociedad procedente de los archivos diocesanos de Pamplona y Tarazona, además de consultar el Registro de Asociaciones del Gobierno Civil conservado en el Archivo General de Navarra y el Archivo de Acción Católica.

IHE
(Secretaría de la Revista)